

گزارش مدیریتی از برنامه ۲۰۰۸ GEM

۱- مقدمه

دفتر دیده‌بان جهانی کارآفرینی ایران (GEM Iran)، از بدو تاسیس دانشکده کارآفرینی، در این دانشکده شروع به کار نموده است. این دفتر از اوایل سال جاری (۱۳۸۷) با حمایت وزارت کار و امور اجتماعی، طرح تحقیقاتی "**ارزیابی شاخص‌های کارآفرینانه بر اساس مدل دیده‌بان جهانی کارآفرینی (GEM)**" را پس از تصویب در کمیته پژوهشی GEM، در سطح ۴۲ شهر کشور اجرا نمود.

در این تحقیق، به منظور نظرسنجی از جمعیت بزرگسال ۱۸-۶۴ ساله (APS)، کل کشور به شش منطقه؛ **شمال غربی، شمال شرقی، جنوب غربی، جنوب شرقی، مرکزی و شهر تهران** تقسیم گردید. از بین ۴۲ شهر منتخب، براساس نظام بلوک بندی مرکز آمار (سرشماری سال ۱۳۸۵)، تعداد ۳۳۶ بلوک انتخاب و از بین آنها تعداد ۳۳۶۰ خانوار انتخاب شده و پرسشنامه APS (نظر سنجی از جمعیت ۱۸-۶۴ ساله) تکمیل گردید.

البته به منظور توجیه نحوه اجرای مصاحبه و تکمیل پرسشنامه، آموزش‌های گروهی و انفرادی برای پرسشگران APS، با بیش از ۷۰ ساعت توسط دفتر GEM ایران برگزار گردید و از بین ۸۰ نفر شرکت کننده در این دوره‌های آموزشی، ۴۲ نفر برگزیده شدند. پس از آموزش پرسشگران و تهیه نقشه بلوک‌های منتخب، به منظور هماهنگی و تسهیل در روند اجرای پروژه در سطح شهرهای منتخب کشور مکاتباتی با فرمانداری‌ها، و همچنین در نواحی مرزی کشور با فرمانداری‌ها و نیروی‌های انتظامی انجام پذیرفت و برای تمامی پرسشگران کارت شناسایی معتبر صادر گردید.

پرسشگران بعد از مراجعه به آدرس خانوارهای مشخص شده در بلوک منتخب (مطابق نقشه بلوک)، با توجه به رده‌ی سنی ۶۴-۱۸ ساله افراد خانوار، با نسبت مساوی جنسیت، با استفاده از شیوه‌ی "تولد در ماه‌های بعدی (Next Birthday Method)" فرد پرسش شونده را مشخص نموده و از طریق مصاحبه اقدام به تکمیل پرسشنامه نموده‌اند. برای تکمیل پرسشنامه (n= ۳۳۶۰)، پرسشگران در کل به ۵۰۴۰ خانوار مراجعه داشته‌اند. البته مطابق دستورالعمل اجرایی GEM تأکید بر این بوده است که در صورت ۵ بار مراجعه به خانوار منتخب، اگر نتیجه‌ای حاصل نشد، خانوار پلاک بعدی انتخاب گردد.

پس از تکمیل پرسشنامه‌ها با یک برنامه‌ریزی فشرده زمانی در ۵۶۰ ساعت کار کارشناسی، بازبینی از پرسشنامه‌ها انجام پذیرفت و تعداد ۳۲۶۳ پرسشنامه تکمیلی کاملاً درست و دقیق (با نرخ بازگشت ۹۷ درصد) برای تجزیه و تحلیل نهایی وارد نرم افزار SPSS شد.

از سوی دیگر، مطابق دستورالعمل GEM، تمامی پاسخ‌های سوالات باز مربوط به APS، براساس نسخه ۳/۱ کدبندی بین‌المللی (ISIC) کدبندی شده و به زبان فارسی و انگلیسی در فایل مربوطه در نرم‌افزار Excel وارد شد. در تاریخ دوشنبه ۶ آبان ماه (۲۷ اکتبر) داده‌های ارسالی GEM ایران، مورد تأیید کمیته پژوهشی GEM قرار گرفته و در تاریخ ۱۳ آبان (۳ نوامبر) نتایج اولیه از طریق وب سایت GEM در اختیار همه‌ی اعضا (۴۲ کشور) از جمله ایران قرار گرفت.

همچنین مطابق مدل مفهومی GEM، به منظور ارزیابی محیط کار آفرینانه (محیط کسب و کار) در کشور، از پرسشنامه NES استفاده شده است. این پرسشنامه که مبتنی بر نظر خواهی از کارآفرینان خبره و خبرگان کارآفرینی کشور که با همکاری ۵۰ تن از کارشناسان، سیاستگذاران حوزه‌ی کارآفرینی و کارآفرینان با سابقه کشور تکمیل گردیده و سپس در مورخ ۱۴ آبان ماه فایل ارسالی NES ایران توسط کمیته پژوهشی NES دیده‌بان جهانی کارآفرینی (GEM) تأیید و از طریق سایت GEM به کشورهای عضو اطلاع رسانی شد.

در ادامه به ارائه نتایج اجمالی شاخص‌های جهانی و استاندارد کارآفرینی (GEM) به همراه ارزیابی محیط کسب و کار (کارآفرینانه) ایران پرداخته می‌شود.

۲- تحلیل اجمالی از شاخص‌های کارآفرینی ایران و جهان

مطابق مدل مفهومی GEM در سال ۲۰۰۸، برای ارزیابی وضعیت کارآفرینی در یک کشور، ۱۵ شاخص استاندارد، تعریف و اندازه‌گیری شده است. در جدول شماره (۱) و نمودارهای ۱-۶ خلاصه شاخص‌های استاندارد کارآفرینی GEM در مورد ایران و میانگین جهانی، به همراه تعاریف عملیاتی آنها و شاخص‌های کارآفرینی کلیه کشورها ارائه شده است.

- همانطور که جدول مزبور نشان می‌دهد، میزان کارآفرینی نوپا (**شاخص TEA**) در ایران (درصد جمعیت بالغ ۱۸-۶۴ ساله که درگیر مدیریت یا صاحب کسب و کاری با سابقه کمتر از ۴۲ ماه می‌باشند) برابر ۹/۱۸ درصد است که میانگین جهانی (برای ۴۲ کشور عضو GEM در سال ۲۰۰۸) برابر ۱۰/۱۹ درصد است. با توجه به مقدار شاخص TEA ایران، رتبه کشورمان در مقایسه با سایر کشورهای عضو GEM، برابر ۱۹ می‌باشد.

- اما مقدار شاخص کارآفرینی تثبیت شده (مدیران، مالکان کسب و کارهای با بیش از ۴۲ ماه سابقه فعالیت) در ایران و میانگین GEM به ترتیب برابر ۶/۷۷ و ۷/۸۱ می‌باشد. در این شاخص، ایران رتبه ۱۸ را کسب کرده است. به هر حال رتبه ایران در شاخص "کلیه فعالیت‌های کارآفرینانه"^۱ که شامل کارآفرینی نوپا و تثبیت شده می‌باشد، برابر ۱۹ است.

^۱. Overall Entrepreneurial Activities

- نکته بسیار مهم مربوط به چهار شاخص آخر در جدول شماره (۱) می‌باشد. مطابق جدول مزبور، رتبه "درک قابلیت‌های کارآفرینانه" توسط مردم ایران با مقدار ۶۱/۲۸ درصد برابر ۱۳ می‌باشد این امر بیانگر برخورداری مردم ایران از قابلیت‌های کارآفرینانه می‌باشد. اما آنها فرصت‌های کارآفرینانه‌ای کمتر را شناسائی می‌کنند به طوری که رتبه ایران در شاخص درک فرصت‌های کارآفرینانه (با ۳۳/۷۲ درصد)، برابر ۲۷ است.

- بر همین اساس شاخص قصد کارآفرینانه در ایران گرچه بالاتر از میانگین GEM (۲۱/۳۹ درصد) می‌باشد، اما رتبه کشور برابر ۲۵ است. در حالی که ترس از شکست به منزله یک عامل منفی مانع از راه‌اندازی کسب و کار از سوی مردم می‌شود. بر اساس برنامه ۲۰۰۸ دیده بان جهانی کارآفرینی (GEM)، رتبه ترس از شکست نزد مردم ایران (با ۲۳/۱۵ درصد) برابر با رتبه ۴۱ (در میان ۴۲ کشور) است.

- این امر بدان معنا است که مردم ایران با وجود برخورداری از "قابلیت‌های کارآفرینانه" و تشخیص کمتر "فرصت‌های کارآفرینانه"، به دلیل "ترس از شکست"، از راه‌اندازی کسب و کارهای جدید باز می‌مانند.

- از این رو کلیه آموزش‌های کارآفرینی در ایران از جمله آموزش‌های ۷۲ ساعته کارآفرینی و مهارت‌های کسب و کار، دوره‌های تربیت مربی کارآفرینی، باید با محوریت تشخیص فرصت‌های کارآفرینانه، تقویت قصد کارآفرینانه و از بین بردن ترس از شکست، برگزار شود.

جدول شماره (۱) مقایسه شاخص های کارآفرینی ایران و میانگین سال ۲۰۰۸

رتبه ایران در میان ۴۲ کشور	ایران (درصد)	میانگین کشورها (درصد)	اصطلاح	تعریف	شاخص
۱۷	۵/۵۹	۵/۵۸	Nascent Business Ownership Rate	فرد بالغی است که: • در طی ۱۲ ماه گذشته فعالیت قابل ملاحظه‌ای برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار جدید انجام داده است. • شخصاً صاحب تمام یا قسمتی از کسب‌وکار جدید است. • در حال حاضر به طور فعال درگیر مدیریت کسب‌وکار جدید است. • برای هیچ کارمندی حقوقی بیش از ۳ ماه پرداخت نکرده است.	نرخ کارآفرینی نوظهور
۲۴	۳/۳۶	۴/۶۰	New business Ownership Rate	فرد بالغی که: • هم اکنون به طور فعال یک کسب‌وکار جدیدی را مدیریت می‌کند. • شخصاً مالک تمام یا قسمتی از آن کسب‌وکار است. • آن شرکت یا کسب‌وکار بیش از ۴۲ ماه عمر ندارد. • حداقل بیش از ۳ ماه و کمتر از ۴۲ ماه حقوق کارکنان را پرداخت کرده است	نرخ کارآفرینی جدید
۲۰	۹/۱۸	۱۰/۱۹	Early-Stage Entrepreneurship Activity (TEA)	فرد بالغی که: فعالیت کارآفرینانه‌ی نوپا (یا TEA) به نرخ فعالیت‌های کارآفرینانه‌ی نوظهور و جدید در بین جمعیت بالغ (۶۴-۱۸ سال) اشاره می‌کند. در بعضی از موارد، این نرخ کمتر از درصد تجمیع کارآفرینان کسب‌وکارهای جدید و نوظهور است. زیرا هنگامی که برخی از پاسخ‌دهندگان هر دو ویژگی کارآفرینی نوظهور و جدید را دارند، فقط یکبار محاسبه می‌شوند.	کارآفرینی نوپا
۱۸	۶/۷۷	۷/۸۱	Established Entrepreneurship	فرد بالغی است که: • هم اکنون به طور مثال کسب‌وکاری را مدیریت می‌کند. • شخصاً مالک تمام یا بخشی از آن شرکت است. • آن شرکت بیش از ۴۲ ماه عمر دارد.	کارآفرینی تثبیت شده
۱۹	۱۵/۶۶	۱۷/۵	Overall Entrepreneurial Activities	شامل تمامی فعالیت‌های مربوط به کارآفرینی نوپا و تثبیت شده می‌باشد.	تمامی فعالیت‌های کارآفرینانه
۲۸	۱۴/۹۳	۱۶/۵۳	TEA- high Expectation Entrepreneurship	کارآفرین نوظهور یا جدیدی که انتظار دارد در بازه زمانی ۵ ساله حداقل ۲۰ نفر کارمند را استخدام کند.	کارآفرینی نوپا با انتظارات بالا
۲۹	۳/۱۵	۳/۱۸	Business discontinue	درصد جمعیت بزرگسالی ۶۴-۱۸ ساله ای که در طی ۱۲ ماه گذشته از کسب و کار به دلیل فروش، تعطیلی، خارج شده و یا رابطه مدیریت و مالکیت با آن کسب و کار ندارد این شاخص بیانگر نرخ شکست کسب و کار نیست.	نرخ خروج از کسب و کار
۲۱	۵/۹۱	۷/۰۲	TEA and Opportunity motive	کارآفرینی نوپایی که براساس تشخیص فرصت (نه از روی اجبار، کسب و کاری را راه‌اندازی کرده‌اند).	کارآفرین نوپا - فرصت‌گرا
۲۲	۰/۸۷	۰/۹۹	TEA - High Growth Expectation	کارآفرینی نوپا که هم اینک بیش از ۲۰ نفر شاغل دارد.	کارآفرینی نوپا - با رشد بالا
۲۷	۹/۶۴	۱۸/۷۹	New product -TEA Market Orientation	کارآفرینی نوپایی که محصول جدید ارائه داده یا حداقل برای برخی از مشتریان جدید بوده و کسب و کارهای زیادی، همان محصول را ارائه نمی‌کنند.	کارآفرینی نوپا - محصول - بازار جدید
۳۱	۸/۴۸	۳۰/۰۴	International-oriental- TEAD	کارآفرینی نوپایی که بیش از ۲۵ درصد مشتریان (صادرات) خارج از کشورشان می‌باشد.	کارآفرینی نوپا - با گرایش بین المللی
۲۷	۳۳/۷۲	۳۸/۸۵	Perceived Opportunities	درصدی از جمعیت بزرگ سال ۶۴-۱۸ ساله که درگیر کارآفرینی نوپا نبوده ولی فرصت‌های خوبی را برای راه‌اندازی یک کسب و کار در محل زندگی خود ملاحظه کرده است.	درک فرصت‌های کارآفرینانه
۱۳	۶۱/۲۸	۵۰/۱۹	Perceived Capabilities	درصدی از جمعیت بزرگسال ۶۴-۱۸ ساله که درگیر مرحله کارآفرینی نوپا نبوده، اما بر اولین باورند که مهارت و دانش کافی برای راه‌اندازی کسب و کار را دارند	درک قابلیت‌های کارآفرینانه
۲۵	۳۷/۴۵	۲۱/۳۹	Entrepreneurial Intention	درصد جمعیت بزرگسال ۶۴-۱۸ ساله که کارآفرینان بالقوه ای بوده که در سه سال آتی قصد راه‌اندازی کسب و کاری را دارند.	قصد کارآفرینانه
۴۱	۲۳/۱۵	۳۷/۳۱	Fear of Failure Rate	درصد جمعیت بزرگسال ۶۴-۱۸ ساله‌ای که درگیر فعالیت‌های کارآفرینانه نبوده، و ترس از شکست مانع راه‌اندازی کسب و کار توسط آنها می‌شود.	نرخ ترس از شکست

Faculty of Entrepreneurship
GEM-IRAN Office

Faculty of Entrepreneurship
GEM-IRAN Office

Faculty of Entrepreneurship
GEM-IRAN Office

Faculty of Entrepreneurship
GEM-IRAN Office

Faculty of Entrepreneurship
GEM-IRAN Office

Faculty of Entrepreneurship
GEM-IRAN Office

۳- ارزیابی شاخص های محیط کسب و کار در ایران (NES)

توسعه کارآفرینی به عنوان یک پدیده اجتماعی مستلزم ایجاد و تقویت زمینه های بروز فعالیت های کارآفرینانه می باشد. به عبارت دیگر انواع فعالیت های کارآفرینانه در محیط حامی کسب و کار بروز و ظهور می نماید. از این رو بخشی از مدل مفهومی GEM مربوط به محیط ویژه کسب و کار تحت عنوان شرایط چارچوب کارآفرینانه می باشد. شاخص های اندازه گیری **شرایط / چارچوب کارآفرینانه** (محیط کسب و کار) در مدل مفهومی GEM عبارتند از :

- ۱- پشتوانه مالی
- ۲- سیاست های دولت
- ۳- برنامه های دولت
- ۴- تعلیم و آموزش کارآفرینی
- ۵- انتقال تحقیق و توسعه
- ۶- زیر ساخت های تجاری و خدماتی
- ۷- فضای آزاد بازار
- ۸- فضای زیر ساخت های فیزیکی
- ۹- هنجارهای اجتماعی و فرهنگی
- ۱۰- فرصت های راه اندازی کسب و کار
- ۱۱- دانش و قابلیت ها برای راه اندازی کسب و کار
- ۱۲- تصویر اجتماعی کارآفرینی
- ۱۳- حقوق مالکیت فکری
- ۱۴- حمایت از زنان کارآفرین
- ۱۵- توجه به رشد بالا
- ۱۶- علاقمندی به نوآوری

در جداول شماره (۲) تا (۶) خلاصه شرایط / چارچوب کارآفرینانه کشورهای عضو GEM ارائه شده است.^۱ که جداول شماره ۲ نشان می‌دهد رتبه ایران در سه شاخص "پشتوانه مالی"، "سیاست‌های دولت" و "برنامه‌های دولتی" در میان ۳۱ کشور عضو GEM، برابر ۲۳ می‌باشد.

جدول شماره (۲) ارزیابی شاخص‌های برنامه‌های دولت، "سیاست‌های دولت"، "پشتوانه مالی"

رتبه	شاخص پشتوانه مالی	میانگین	شاخص سیاست‌های دولت	میانگین	شاخص برنامه‌های دولت	میانگین
۱	نروژ	۳,۰۹	فنلاند	۳,۲۸	آلمان	۳,۵۳
۲	فنلاند	۳,۰۵	دانمارک	۳,۰۹	ایرلند	۳,۲۷
۳	ایالات متحده	۳,۰۱	کره جنوبی	۳,۰۹	کره جنوبی	۳,۲۵
۴	آلمان	۲,۹۶	ایرلند	۳,۰۱	نروژ	۳,۱۴
۵	ایرلند	۲,۹۳	آلمان	۲,۹۳	اسپانیا	۳,۰۱
۶	دانمارک	۲,۸۴	اسپانیا	۲,۶۷	دانمارک	۳,۰۴
۷	کروواسی	۲,۷۸	نروژ	۲,۵۸	فنلاند	۳,۰۱
۸	یونان	۲,۷۶	مصر	۲,۵۵	مکزیک	۲,۹۳
۹	آفریقای جنوبی	۲,۷۳	مقدونیه	۲,۴۸	ایالات متحده	۲,۸۳
۱۰	اسلوونی	۲,۷۲	روسیه	۲,۴۷	کلمبیا	۲,۷۹
۱۱	صربستان	۲,۷۱	کلمبیا	۲,۴۶	اسلوونی	۲,۶۹
۱۲	کره جنوبی	۲,۵۵	ایالات متحده	۲,۴۵	کروواسی	۲,۶۵
۱۳	اسپانیا	۲,۵۳	آفریقای جنوبی	۲,۴۲	شیلی	۲,۵۸
۱۴	شیلی	۲,۴۲	شیلی	۲,۴۱	برزیل	۲,۴۷
۱۵	مقدونیه	۲,۴۱	صربستان	۲,۴	جمهوری دومینیک	۲,۴۶
۱۶	مکزیک	۲,۴	جمهوری دومینیک	۲,۳۷	مقدونیه	۲,۴۳
۱۷	ایتالیا	۲,۳۶	مکزیک	۲,۳۵	یونان	۲,۴۱
۱۸	روسیه	۲,۳۴	یونان	۲,۳۳	صربستان	۲,۳۹
۱۹	برزیل	۲,۳	اسلوونی	۲,۲۸	ایتالیا	۲,۳۸
۲۰	پرو	۲,۲۹	اوروگوئه	۲,۲۵	اوروگوئه	۲,۳۵
۲۱	مصر	۲,۲۷	پرو	۲,۱۷	جامائیکا	۲,۳
۲۲	بوسنی	۲,۲	ترکیه	۲,۱۴	مصر	۲,۱۹
۲۳	ایران	۲,۱۴	ایران	۲,۱۳	ایران	۲,۱۶
۲۴	جامائیکا	۲,۱۴	جامائیکا	۲,۰۸	پرو	۲,۱۶
۲۵	اوروگوئه	۲,۰۱	کروواسی	۲,۰۴	روسیه	۲,۱۶
۲۶	کلمبیا	۲,۰۷	اکوادور	۲	آرژانتین	۲,۰۷
۲۷	بولیوی	۲,۰۲	ایتالیا	۱,۹۵	ترکیه	۱,۹۸
۲۸	آرژانتین	۱,۹۴	بولیوی	۱,۸۸	آفریقای جنوبی	۱,۹۵
۲۹	ترکیه	۱,۹۴	بوسنی	۱,۸۴	بوسنی	۱,۸۶
۳۰	جمهوری دومینیک	۱,۸۶	برزیل	۱,۷۵	بولیوی	۱,۷۶
۳۱	اکوادور	۱,۷۹	آرژانتین	۱,۶۴	اکوادور	۱,۶۳

مقیاس اندازه‌گیری شاخص‌ها: ۱: کاملاً نادرست ۲: تا اندازه نادرست ۳: نه درست نه نادرست ۴: تا اندازه‌ای درست ۵: کاملاً درست

^۱. تا مورخ ۸۷/۱۱/۵ تنها ۳۱ کشور عضو GEM، مرحله ارزیابی محیط کارآفرینانه را به پایان رسانده بودند لذا اطلاعات این بخش از گزارش شامل ۴۲ کشور نمی‌باشد.

مطابق جدول شماره (۳)، رتبه ایران در شاخص آموزش کارآفرینی (با میانگین ۲/۹۸) برابر ۵ (در میان ۳۱ کشور) است. یکی از مهمترین دلایل این امر، مشارکت جدی وزارت کار و امور اجتماعی در برگزاری دوره‌های آموزشی ۷۲ ساعته (دوره آموزش کارآفرینی و مهارت‌های کسب و کار) می‌باشد به گونه‌ای که کشورهایی مانند کره جنوبی، برزیل، ترکیه، آفریقای جنوبی، یونان، مصر و روسیه در رتبه‌ای کمتر از کشورمان قرار دارند.

- در حالی که مطابق جدول مزبور شاخص "انتقال نتایج تحقیق و توسعه" به صنعت و شرکت‌های جدید و در حال رشد، بیانگر شرایط محیطی نامناسب است به طوری که رتبه ایران در این شاخص برابر ۲۱ می‌باشد. هر چند در این شاخص نیز ایران در موقعیت بالاتری از کشورهایی مانند ترکیه، آفریقای جنوبی، برزیل، و مصر قرار دارد.
- اما ایران در سه شاخص "زیر ساخت‌های تجاری و خدماتی"، "دانش و قابلیت برای راه‌اندازی کسب و کار" و "شاخص حمایت از زنان کارآفرین" در رتبه آخر قرار دارد که حاکی از نامناسب بودن محیط کسب و کار می‌باشد.

جدول شماره (۳) ارزیابی شاخص‌های

زیر ساخت‌های تجاری و خدماتی، "انتقال تحقیق و توسعه" و "تعلیم و آموزش"

رتبه	شاخص تعلیم و آموزش	میانگین	شاخص انتقال تحقیق و توسعه	میانگین	شاخص زیرساخت‌های تجاری و خدماتی	میانگین
۱	ایرلند	۳,۲۹	کره جنوبی	۲,۸۶	نروژ	۳,۵۸
۲	فنلاند	۳,۲۶	ایرلند	۲,۸۵	فنلاند	۳,۴۲
۳	نروژ	۳,۱۷	آلمان	۲,۷۸	ایرلند	۳,۳۹
۴	اسلوونی	۳,۱۷	نروژ	۲,۷۸	روسیه	۳,۲۹
۵	اسپانیا	۳,۱	ایالات متحده	۲,۷۷	دانمارک	۳,۲۵
۶	ایالات متحده	۳,۱	فنلاند	۲,۶۹	آلمان	۳,۲۵
۷	آرژانتین	۳,۰۹	دانمارک	۲,۶۸	ایالات متحده	۳,۲۴
۸	مقدونیه	۳,۰۹	اسپانیا	۲,۵۹	یونان	۳,۱۷
۹	کروواسی	۳,۰۷	اوروگوئه	۲,۵۵	اروگوئه	۳,۱۷
۱۰	دانمارک	۳,۰۶	اسلوونی	۲,۴۶	اسلوونی	۳,۰۹
۱۱	کلمبیا	۳,۰۵	مکزیک	۲,۳۷	آرژانتین	۳,۰۱
۱۲	آلمان	۳,۰۳	روسیه	۲,۳۶	اکوادور	۳,۰۱
۱۳	مکزیک	۳,۰۱	یونان	۲,۲۷	اسپانیا	۲,۹۷
۱۴	اوروگوئه	۳,۰۱	صربستان	۲,۲۴	جامائیکا	۲,۹۴
۱۵	ایران	۲,۹۸	کروواسی	۲,۲	مقدونیه	۲,۹۴
۱۶	صربستان	۲,۹۷	ایتالیا	۲,۱۹	صربستان	۲,۸۲
۱۷	کره جنوبی	۲,۹۳	آرژانتین	۲,۱۸	آفریقای جنوبی	۲,۸
۱۸	جمهوری دومینیکن	۲,۸۷	کلمبیا	۲,۱۶	دومینیکن	۲,۷۹
۱۹	برزیل	۲,۸۶	جامائیکا	۲,۱۵	کره جنوبی	۲,۷۹
۲۰	ایتالیا	۲,۸۲	جمهوری دومینیکن	۲,۱۴	پرو	۲,۷۸
۲۱	جامائیکا	۲,۸۲	ایران	۲,۱۲	ترکیه	۲,۷۶
۲۲	ترکیه	۲,۸۱	شیلی	۲,۰۹	کرواسی	۲,۷۴
۲۳	شیلی	۲,۸	مقدونیه	۲,۰۱	ایتالیا	۲,۷۳
۲۴	پرو	۲,۷۹	ترکیه	۲,۰۱	شیلی	۲,۷۲
۲۵	بوسنی	۲,۷۸	آفریقای جنوبی	۱,۹۶	بوسنی	۲,۶۸
۲۶	آفریقای جنوبی	۲,۷۲	برزیل	۱,۹۱	مصر	۲,۶۸
۲۷	بولیوی	۲,۶۳	اکوادور	۱,۸۹	مکزیک	۲,۶۴
۲۸	اکوادور	۲,۶۲	پرو	۱,۸۵	کلمبیا	۲,۵۳
۲۹	یونان	۲,۶۱	بوسنی	۱,۸۱	برزیل	۲,۴۹
۳۰	مصر	۲,۳۶	بولیوی	۱,۷۱	بولیوی	۲,۴۴
۳۱	روسیه	۱,۴۲	مصر	۱,۶۵	ایران	۲,۲۶

جدول شماره (۴) ارزیابی شاخص‌های

"هنجارهای اجتماعی و فرهنگی"، "زیر ساخت‌های فیزیکی" و "فضای آزاد بازار"

رتبه	شاخص فضای آزاد بازار	میانگین	شاخص زیرساخت‌های فیزیکی	میانگین	شاخص هنجارهای اجتماعی و فرهنگی	میانگین
۱	کره جنوبی	۳,۵	فنلاند	۴,۳	ایالات متحده آمریکا	۳,۹۱
۲	کرواسی	۳,۰۳	شیلی	۴,۲۳	کره جنوبی	۳,۵۳
۳	مصر	۳,۰۲	دانمارک	۴,۱۸	ایرلند	۳,۳۹
۴	ایالات متحده آمریکا	۳,۰۲	نروژ	۴,۱۶	جامائیکا	۳,۳۵
۵	صربستان	۲,۹۸	کره جنوبی	۴,۰۳	دومینیک	۳,۲۲
۶	آلمان	۲,۹۳	آلمان	۳,۹۹	کلمبیا	۳,۱۵
۷	ایرلند	۲,۹۳	مصر	۳,۸۲	روسیه	۳,۱۳
۸	ترکیه	۲,۹۳	اسلونی	۳,۷۸	آرژانتین	۲,۹۸
۹	اسلونی	۲,۸۶	کرواسی	۳,۷۷	پرو	۲,۹۷
۱۰	مقدونیه	۲,۷۶	اروگوئه	۳,۶۹	فنلاند	۲,۹۱
۱۱	روسیه	۲,۷۶	ایالات متحده آمریکا	۳,۶۴	برزیل	۲,۸۴
۱۲	برزیل	۲,۷۵	دومینیک	۳,۶۲	اسپانیا	۲,۸۳
۱۳	پرو	۲,۷۲	روسیه	۳,۶۲	نروژ	۲,۸۱
۱۴	دانمارک	۲,۷۱	پرو	۳,۵۸	مقدونیه	۲,۷۸
۱۵	دومینیک	۲,۷	آرژانتین	۳,۵۶	ترکیه	۲,۷۸
۱۶	یونان	۲,۶۹	یونان	۳,۵۶	ایران	۲,۷۱
۱۷	ایتالیا	۲,۶۸	اسپانیا	۳,۵۲	دانمارک	۲,۶۹
۱۸	جامائیکا	۲,۶۸	جامائیکا	۳,۵	یونان	۲,۵۸
۱۹	بوسنی	۲,۶۶	کلمبیا	۳,۴۸	آفریقای جنوبی	۲,۵۸
۲۰	فنلاند	۲,۶۵	مقدونیه	۳,۴۱	آلمان	۲,۵۲
۲۱	کلمبیا	۲,۶۲	مکزیک	۳,۳۴	ایتالیا	۲,۴۶
۲۲	آفریقای جنوبی	۲,۶۲	ترکیه	۳,۳۳	مصر	۲,۴
۲۳	ایران	۲,۶	بولیوی	۳,۲۸	شیلی	۲,۳۹
۲۴	نروژ	۲,۵۷	برزیل	۳,۱۸	اکوادور	۲,۳۴
۲۵	آرژانتین	۲,۵۶	بوسنی	۳,۱۲	مکزیک	۲,۳۲
۲۶	مکزیک	۲,۵	ایرلند	۳,۱۲	اسلونی	۲,۳۱
۲۷	بولیوی	۲,۴۹	اکوادور	۳,۱۱	کرواسی	۲,۲۹
۲۸	شیلی	۲,۴۹	ایران	۲,۱۱	صربستان	۲,۲۸
۲۹	اسپانیا	۲,۴۹	صربستان	۳,۰۱	بوسنی	۲,۱۹
۳۰	اکوادور	۲,۲۴	ایتالیا	۲,۸۴	بولیوی	۲,۱۷
۳۱	اروگوئه	۲,۲۳	آفریقای جنوبی	۲,۷۴	اروگوئه	۲,۱۵

جدول شماره (۵) ارزیابی شاخص‌های

"تصویر اجتماعی کارآفرینان"، "دانش و قابلیت برای راه‌اندازی کسب و کار" و "فرصت‌های راه‌اندازی کسب و کار"

رتبه	شاخص فرصتهای راه‌اندازی کسب و کار	میانگین	شاخص دانش و قابلیت‌ها برای راه‌اندازی کسب و کار	میانگین	شاخص تصویر اجتماعی کارآفرین	میانگین
۱	پرو	۳,۷۵	نروژ	۳,۰۴	ایالات متحده آمریکا	۴,۱۴
۲	برزیل	۳,۶۶	کره جنوبی	۲,۹۲	دومینیک	۴,۰۶
۳	آفریقای جنوبی	۳,۶۲	ایرلند	۲,۷۳	ایرلند	۴,۰۴
۴	فنلاند	۳,۵۸	اسلوونی	۲,۷۲	آفریقای جنوبی	۳,۸۷
۵	ایرلند	۳,۵۲	دانمارک	۲,۷	جامائیکا	۳,۸۵
۶	مصر	۳,۵	روسیه	۲,۵۸	کره جنوبی	۳,۷۷
۷	نروژ	۳,۴۶	پرو	۲,۵۵	کلمبیا	۳,۶۵
۸	کره جنوبی	۳,۴۵	فنلاند	۲,۵۲	ترکیه	۳,۶۳
۹	کروواسی	۳,۴۳	یونان	۲,۵۱	برزیل	۳,۶۲
۱۰	ایالات متحده	۳,۴	ایالت متحده آمریکا	۲,۵	روسیه	۳,۶۱
۱۱	دانمارک	۳,۳۹	کلمبیا	۲,۴۷	صربستان	۳,۵۹
۱۲	مکزیک	۳,۳۶	ایتالیا	۲,۴۶	پرو	۳,۵۳
۱۳	روسیه	۳,۳۲	آرژانتین	۲,۴۵	مکزیک	۳,۴۵
۱۴	آرژانتین	۳,۲۶	دومینیک	۲,۴۴	مصر	۳,۴۳
۱۵	جامائیکا	۳,۲۴	ترکیه	۲,۴۱	ایتالیا	۳,۴۳
۱۶	بوسنی	۳,۲۳	مقدونیه	۲,۳۸	دانمارک	۳,۳۸
۱۷	آلمان	۳,۲	شیلی	۲,۲۹	نروژ	۳,۳۵
۱۸	شیلی	۳,۱۹	جامائیکا	۲,۲۹	آرژانتین	۳,۳۲
۱۹	کلمبیا	۳,۱۹	اسپانیا	۲,۲۷	شیلی	۳,۲۸
۲۰	بولیوی	۳,۱۷	کرواسی	۲,۲۶	اکوادور	۳,۲۷
۲۱	مقدونیه	۳,۱۶	مصر	۲,۲۱	مقدونیه	۳,۲۵
۲۲	اسلوونی	۳,۱۵	صربستان	۲,۲	اسپانیا	۳,۲
۲۳	ترکیه	۳,۱	مکزیک	۲,۱۹	بوسنی	۳,۱۶
۲۴	ایران	۳,۰۷	اوروگوئه	۲,۱۹	فنلاند	۳,۰۸
۲۵	صربستان	۳,۰۱	اکوادور	۲,۱۷	یونان	۳,۰۳
۲۶	دومینیک	۲,۹۵	بولیوی	۲,۱۵	اسلوونی	۲,۹۹
۲۷	اسپانیا	۲,۷۸	آلمان	۲,۰۹	کرواسی	۲,۹۷
۲۸	اکوادور	۲,۷	بوسنی	۲,۰۵	آلمان	۲,۸۵
۲۹	ایتالیا	۲,۶۴	آفریقای جنوبی	۱,۹۳	بولیوی	۲,۸۱
۳۰	یونان	۲,۶	برزیل	۱,۹	ایران	۲,۷
۳۱	اوروگوئه	۲,۵۷	ایران	۱,۶۳	اروگوئه	۲,۶۸

جدول شماره (۶) ارزیابی شاخص‌های

"علاقه‌مندی به نوآوری"، "توجه به رشد بالا"، حمایت از زنان کارآفرین"، "حقوق مالکیت فکری"

رتبه	شاخص حقوق مالکیت فکری	میانگین	شاخص حمایت از زنان کارآفرین	میانگین	شاخص توجه به رشد بالا	میانگین	شاخص علاقه مندی به نوآوری	میانگین
۱	فنلاند	۳,۸۵	فنلاند	۳,۸۲	ایرلند	۴,۰۲	ایالت متحده امریکا	۳,۷
۲	دانمارک	۳,۶۸	نروژ	۳,۸۱	دانمارک	۳,۶۴	کره جنوبی	۳,۶۹
۳	کره جنوبی	۳,۴۵	روسیه	۳,۷	آلمان	۳,۵۱	آرژانتین	۳,۵۹
۴	آلمان	۳,۴۳	دانمارک	۳,۶۸	ایالت متحده امریکا	۳,۴۶	دانمارک	۳,۵۷
۵	نروژ	۳,۲۷	اسلونی	۳,۶	فنلاند	۳,۴۳	مکزیک	۳,۴۹
۶	ایرلند	۳,۳۵	دومینیک	۳,۵۸	کره جنوبی	۳,۳۹	ایرلند	۳,۴۳
۷	ایالت متحده امریکا	۳,۲۵	کلمبیا	۳,۵۳	روسیه	۳,۰۹	فنلاند	۳,۴۲
۸	دومینیک	۳,۰۳	جامائیکا	۳,۴۹	مکزیک	۳,۰۴	روسیه	۳,۴۲
۹	آفریقای جنوبی	۳,۰۳	ایرلند	۳,۴۴	اسپانیا	۳,۰۴	جامائیکا	۳,۴۱
۱۰	اسلونی	۲,۹۹	ایالات متحده آمریکا	۳,۳۸	مصر	۳,۰۳	کلمبیا	۳,۳۹
۱۱	مقدونیه	۲,۶۹	مکزیک	۳,۳۷	نروژ	۳,۰۳	دومینیک	۳,۳۹
۱۲	اسپانیا	۲,۶۹	پرو	۳,۳۴	کلمبیا	۳	نروژ	۳,۳۷
۱۳	کلمبیا	۲,۶۸	آرژانتین	۳,۳۲	صربستان	۲,۹۲	ایتالیا	۳,۳۵
۱۴	کرواسی	۲,۶۶	اسپانیا	۳,۲۸	جامائیکا	۲,۸۵	پرو	۳,۳۲
۱۵	ایتالیا	۲,۶۵	کره جنوبی	۳,۲۴	مقدونیه	۲,۸۵	اسپانیا	۳,۲۷
۱۶	مکزیک	۲,۶۴	اروگوئه	۳,۱۸	اسلونی	۲,۸۱	آفریقای جنوبی	۳,۲۶
۱۷	اروگوئه	۲,۵۸	مقدونیه	۳,۱۴	شیلی	۲,۷۶	صربستان	۳,۲۳
۱۸	یونان	۲,۵۲	اکوادور	۳,۱۳	آفریقای جنوبی	۲,۷۵	آلمان	۳,۲۲
۱۹	جامائیکا	۲,۴۲	آفریقای جنوبی	۳,۱	ایتالیا	۲,۷	اکوادور	۳,۱۸
۲۰	شیلی	۲,۴	آلمان	۳,۰۸	اروگوئه	۲,۶۸	مقدونیه	۳,۱۳
۲۱	ترکیه	۲,۳۷	صربستان	۳,۰۶	دومینیک	۲,۶۴	برزیل	۳,۱۲
۲۲	مصر	۲,۳۳	ایتالیا	۳,۰۴	کرواسی	۲,۶۲	یونان	۳,۰۹
۲۳	آرژانتین	۲,۲۸	یونان	۳,۰۳	برزیل	۲,۶۱	مصر	۳,۰۵
۲۴	برزیل	۲,۱۹	شیلی	۲,۹۸	یونان	۲,۵۹	شیلی	۳,۰۴
۲۵	صربستان	۲,۱۵	برزیل	۲,۹۱	پرو	۲,۵۵	ایران	۳,۰۳
۲۶	پرو	۲,۱۳	بولیوی	۲,۸۸	آرژانتین	۲,۲۸	اسلونی	۳,۰۱
۲۷	روسیه	۲,۱۲	کرواسی	۲,۸۳	اکوادور	۲,۲۶	اروگوئه	۲,۹۷
۲۸	اکوادور	۱,۹۸	مصر	۲,۷	ترکیه	۲,۲۵	کرواسی	۲,۹۶
۲۹	بوسنی	۱,۷۸	بوسنی	۲,۶۲	ایران	۲,۲	بولیوی	۲,۹۱
۳۰	ایران	۱,۶۸	ترکیه	۲,۴۴	بوسنی	۲,۰۸	بوسنی	۲,۸۳
۳۱	بولیوی	۱,۶۳	ایران	۲,۳۵	بولیوی	۲,۰۴	ترکیه	۲,۷۶

• به هر حال گرچه رتبه برخی از شاخص‌های شرایط/ چارچوب کارآفرینانه در ایران مانند شاخص "آموزش کارآفرینی" و شاخص "هنجارهای اجتماعی و فرهنگی" کشور در وضعیت مناسبی قرار دارد اما اکثر شاخص‌های محیط کارآفرینانه کشورمان در مقایسه با ۳۰ کشور دیگر در سطح خوبی نمی‌باشد.

در پایان گزارش حاضر، با توجه به این که قانون برنامه پنجم کشور در مرحله تدوین قرار دارد، از این‌رو در ادامه چهار ماده قانونی به منظور دستیابی به سطوح بالای فعالیت‌های کارآفرینانه و در نتیجه توسعه کارآفرینی در ایران، مواد پیشنهادی زیر برای درج در برنامه پنجم ایفاد می‌نماید.

۴- مواد پیشنهادی برای توسعه کارآفرینی در برنامه پنجم:

۱- به منظور ارزیابی، پیگیری و نظارت بر توسعه کارآفرینی در ایران، وزارت کار و امور اجتماعی با مشارکت دانشگاه تهران (دانشکده کارآفرینی) همه ساله شاخص‌های استاندارد و جهانی کارآفرینی را اندازه‌گیری و گزارش نماید.

۲- به منظور دستیابی به سطوح بالای انواع فعالیت‌های کارآفرینانه در کشور، رتبه شاخص‌های کارآفرینی در پایان سال پنجم این برنامه می‌بایست حداقل در سطح ۱۰ کشور برتر عضو GEM باشد. روند پیش‌بینی شاخص‌های استاندارد و جهانی کارآفرینی (GEM) در ایران در طی سال‌های برنامه پنجم طبق جدول زیر خواهد بود (ارقام به درصد می‌باشد)

جدول شماره (۷) روند پیش بینی شاخص های استاندارد جهانی کارآفرینی در ایران در طی

سال های برنامه پنجم

سال پنجم	سال چهارم	سال سوم	سال دوم	سال اول	سال ۱۳۸۷ (سال مبنا)	شاخص استاندارد و جهانی کارآفرینی
۱۸	۱۷	۱۵	۱۳	۱۱	۹/۲	شاخص فعالیت های کارآفرینانه نوپا
۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۶/۸	شاخص کارآفرینی تثبیت شده
۲۲	۲۱	۲۰	۱۹	۱۷	۱۵/۷	کلیه فعالیت های کارآفرینانه
۱۴	۱۲	۱۱	۹	۷	۵/۹۱	شاخص کارآفرینی فرصت گرا
۱۰	۹	۸	۷	۶	۴/۵۱	شاخص کارآفرینی نوپا زنان
۱۷	۱۶	۱۴	۱۳	۱۰	۸/۴۸	کارآفرینی نوپای بین المللی
۱۸	۱۷	۱۵	۱۳	۱۱	۹/۶۴	کارآفرینی نوپا (ترکیب محصول - بازار جدید)
۲۲	۲۱	۲۰	۱۸	۱۶	۱۴/۹۳	کارآفرینی با انتظارات بالا
۱۸	۱۷	۱۵	۱۳	۱۱	۰/۹۱	کارآفرینی با رشد بالا
۴۲	۴۱	۴۰	۳۹	۳۸	۳۷/۴۵	قصد کارآفرینانه
۲	۲/۲۵	۲/۵	۲/۷۵	۳	۵/۲	نرخ خروج از کسب و کار
۱۵	۱۶	۱۷	۱۹	۲۱	۲۲	نرخ ترس از شکست

۳- به منظور دستیابی به محیط کارآفرینانه (محیط کسب و کار) مطلوب ایران با کسب حداقل

۵ رتبه مثبت سالانه، رتبه محیط کارآفرینانه ایران در پایان سال پنجم این برنامه، در سطح

۱۰ کشور برتر عضو GEM باشد.

۴- به منظور بهبود محیط قانونی و اداری کسب و کار (کارآفرینانه) در ایران، اقدامات زیر

از طریق سازمان های ذیربط و زیر نظر وزارت کار و امور اجتماعی انجام گیرد:

الف: مهندسی مجدد کلیه فرآیندهای اداری و قانونی ثبت و انحلال شرکتها، ثبت اختراعات

علمی و صنعتی

ب: به منظور کاهش زمان مراحل، وتعدد مراکز صدور مجوزهای قانونی برای کلیه فعالیت های

صنعتی، تجاری، خدماتی، تعاونی اعم از ثبت یا انحلال انواع شرکتها، ثبت اختراعات علمی و

Faculty of Entrepreneurship
GEM-IRAN Office

صنعتی، دفاتر دولت الکترونیک ثبت شرکت‌ها، مؤسسات غیرتجاری و مالکیت صنعتی ایجاد شود.

ج- به منظور بهبود محیط کسب و کار، رسیدگی به مشکلات و رفع موانع اداری و قانونی کارآفرینان، شرکت‌های جدید و درحال رشد، توسعه سرمایه‌گذاری و اشتغال در استان‌ها "شورای اشتغال و سرمایه‌گذاری" استان‌ها به "شورای کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال" تغییر نام می‌یابد. همچنین این شورا زیر نظر مستقیم استاندار، متولی توسعه و ارتقای شاخص‌های کارآفرینی در استان‌ها خواهد بود.

د- ادارات استانی وزارت کار و امور اجتماعی، زیر نظر مستقیم استاندار، موظفند گزارش سالیانه "توسعه کارآفرینی استان" را تهیه و به وزارت کار و امور اجتماعی ارسال کنند.

فهرست مطالب

- ۱- مقدمه .. ۱.....
- ۲- تحلیل اجمالی از شاخص‌های کارآفرینی ایران و جهان..... ۳.....
- ۳- ارزیابی شاخص‌های محیط کسب و کار در ایران (NES)..... ۱۲.....
- ۴- مواد پیشنهادی برای توسعه کارآفرینی در برنامه پنجم کشور..... ۱۹.....

فهرست نمودار و جداول

- نمودار شماره (۱) نرخ کارآفرینی نوپا ایران و میانگین جهانی..... ۶.....
- نمودار شماره (۲) شاخص کارآفرینی نوظهور، جدید و تثبیت شده سال ۲۰۰۸..... ۷.....
- نمودار شماره (۳) شاخص کارآفرینی تثبیت شده با انتظارات بالا و نوپا با انتظارات بالا..... ۸.....
- نمودار شماره (۴) شاخص کارآفرینی نوپا، تثبیت شده و کلیه فعالیت‌های کارآفرینانه..... ۹.....
- نمودار شماره (۵) شاخص کلیه فعالیت‌های کارآفرینانه..... ۱۰.....
- نمودار شماره (۶) میزان صادرات در میان کارآفرینان، ۲۰۰۸..... ۱۱.....
- جدول شماره (۱) مقایسه شاخص‌های کارآفرینی ایران و میانگین GEM سال ۲۰۰۸..... ۵.....
- جدول شماره (۲) ارزیابی شاخص‌های برنامه‌های دولت، "سیاست‌های دولت"، "پشتوانه مالی"..... ۱۳.....
- جدول شماره (۳) ارزیابی شاخص‌های زیر ساخت‌های تجاری و خدماتی، "انتقال تحقیق و توسعه" و "تعلیم و آموزش"..... ۱۵.....
- جدول شماره (۴) ارزیابی شاخص‌های "هنجارهای اجتماعی و فرهنگی"، "زیر ساخت‌های فیزیکی" و "فضای آزاد بازار"،..... ۱۶.....
- جدول شماره (۵) ارزیابی شاخص‌های "تصویر اجتماعی کارآفرینان"، "دانش و قابلیت برای راه‌اندازی کسب و کار" و "فرصت‌های راه‌اندازی کسب و کار"..... ۱۷.....
- جدول شماره (۶) ارزیابی شاخص‌های "علاقه‌مندی به نوآوری"، "توجه به رشد بالا"، "حمایت از زنان کارآفرین"، "حقوق مالکیت فکری"،..... ۱۸.....
- جدول شماره (۷) روند پیش‌بینی شاخص‌های استاندارد جهانی کارآفرینی در ایران در طی سالهای برنامه پنجم..... ۲۰.....

